

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

VIII. Vtrum solum bonum cognitum sit causa amoris?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

ratione sui tantum, & in quo sistit amor tanquam in centro; illud verò secundum quid, & secundario tantum, quod solum, vel præcipue amatur ratione alterius, & quatenus aliquo modo est perfectiū alterius. Sic autem comparantur inter se, quoad amabilitatem, & amorem subiectum sanitate ex gr. ipsaque sanitas, ut docet, & exemplificat D. Thomas in prædicto art. 4.

Art. 5. Hoc igitur pacto omnis amor habet rationem amicitiae, respectu vnius obiecti, & rationem concupiscentiae, respectu alterius obiecti absque vlla exceptione, quod attinet ad amorem appetitus sensitui. Ex quo patet, prædictam diuisionem non esse generis in species, sed simplicis entitatis in formalitates diuersas cum reali distinctione solum inter obiecta, ad quæ eadem formalitates referuntur, ut notant Caietanus, & alij communiter in eundem articulum 4. Ad eum utriusque modum, quo dicitur, motus contritionis alius est amoris erga Deum, alius detestationis aduersus peccatum, vbi alietas realis est penes obiecta, & non penes ipsum motum, & contritionem.

Art. 1. Ad 1. Amor, dilectio, & charitas, & amicitia, amatus, dilectus, charus, & amicus vsurpantur pro eodem, iuxta significationem latiore, minusque propriam earum vocum, iuxta quam proinde dilectio diuiditur in dilectionem amicitiae, & concupiscentiae, sicut dictum est de amore. Nec oppositum euincunt rationes contentæ in posteriori parte obiectionis, seu in eius minore. Prima, quia dilectio solum strictè sumpta conuertitur cum charitate strictè itidem sumpta. Quo solum pacto ratio concupiscentiae ipsi repugnat; cum alioquin charus vulgò dicatur etiam, qui concupiscibiliter amatur. Posterior verò, quia Augustinus in illo eodem modo loco demonstrat pluribus sacrae puginae testimoniis tum dilectionem, tum amorem concupiscentiae vsurpari promiscuè, & in bono, & in malo.

Art. 2. Quod verò amor nequiter nonnunquam, & apud nonnullos significet, ex eo prouenit, ut notat D. Tho. q. illa 26. art. 3. ad 3. quia amor appetitus sensitui, & concupiscibilis, qui est notior, proptereaque vnicè subintelligitur, facile nomine amoris absolute prolato plurimos pertrahit ad peccatum. Testimonia obiectionis non sunt ad propositum, sed valent magis ad oppositum. Quia vbi dicitur; *caro concupiscit aduersus spiritum*, subditur immediate; & *spiritus aduersus carnem*. Quæ posterior concupiscentia est procul dubio bona. Similiter non præcipitur, ut diligamus inuicem qualitercunque, sed iuxta limitationem inibi adiunctam, *sicut dilexi vos*.

Art. 3. Eadem illæ quatuor voces vsurpantur rursus strictius, maioriq; cum proprietate, & eatenus differunt inter se realiter, saltem inadæquate. Quia amor ex se indifferenti ad sensituum, & intellectualem, liberum, & necessarium, superaddit dilectio determinationem ad spiritualitatem, & ad liberam electionem. Similiter dilectioni ex se indifferenti ad magnam, & paruum appretiationem superaddit charitas determinationem ad appretiationem magnam, qualis est æstimatio meritis charæ. Demum amicitia differt ab his tribus, tum quia dicitur per modum habitus, ut insinuat ex Philosopho lib. 8. Ethic. cap. 5. tum quia includit mutuam redamationem, ut est notum ex eodem, ibidem.

Art. 4. Quapropter Dionysius, & Augustinus confundentes dilectionem cum amore, non vsurpant amorem in tota sua latitudine, sed loquuntur de solo amore intellectuali, eoque cum deliberatione

liberè concepto; sicut idem Dionysius, dum in eodem illo cap. 4. dicit, quibusdam Sanctorum visum esse, diuinius esse nomen amoris, quam nomen dilectionis, loquitur de amore intellectuali perfectissimo proprio beatorum, & viatorum patientium diuina, ideoque experte, aut vix particeps libertatis, quam dictum est esse de conceptu dilectionis, & non esse de conceptu amoris. Iam, quod ad rem præsentem spectat, dilectioni, charitati, & amicitiae, iuxta dictam strictiorem significationem, ideo non conuenit diuisio in affectum concupiscentiae, quia eatenus sunt nomina imposita ad significandum formaliter, & determinatè affectum præcisè quatenus amicabilem. Quod nequaquam conuenit amori appetitus præsertim sensitui, de quo agitur directè.

Ad 2. & 3. Amor, qui est passio, non diuiditur in amicitiam, & concupiscentiam, sed in amorem amicitiae, & in amorem concupiscentiae; id est in affectum, qui respectu vnius obiecti sortitur specialem quandam imitationem amicitiae, & in affectum, qui respectu alterius obiecti sortitur similem imitationem concupiscentiae, iuxta explicationem datam, retento vtriusque conceptu amoris exposito in quæst. præcedenti.

Ad 4. Amicitia utilis, & delectabilis dicitur talis analogicè tantum, & secundum quid. Quia, licet velit aliquod bonum amato, atque eatenus participet quodammodo rationem amicitiae; non tamen sistit in illo ultimatè, sed in ipso amante, quod degenerat absolute in concupiscentiam. Hac de causa amicitia purè utilis, pureque delectabilis, est probrosa, respectu amati, & iniqua ex parte amantis. Quia is eatenus agit cum illo, tanquam cum entis ente, & tanquam cum purè seruo, nec habente dignitatem, ut ametur principaliter ratione sui. Quod est infra decus naturæ intellectualis, ac beatificabilis, ideoque factæ, & ordinatæ a creatore in vtilitatem, & bonum proprium ipsius. In præfenti porro diuisione amoris subintelligitur ratio amicitiae simpliciter, & propriè talis, dum ea præfertur absolute, & absque addito diminuenti.

Ad 5. Patet ex dictis superius, præsertim art. 5. Quod additur de substantia alia intellectuā, alia volitiua propterea absurde diceretur, quia sub vtraque ratione refertur realiter ad eadem omnia substantia, quæ est intellectuā, & volitiua. Quod non euenit in re nostra.

QVÆSTIO VIII.

Verum solum bonum cognitum sit causa amoris?

Videtur non esse 1. Quia non omnis amor est bonus, sed sæpe est malus. Causa autem amoris mali nequit esse aliquod bonum; tum quia nihil est causa sui oppositi: Tum quia causa amoris est, quod amatur; atque amor malus amat malum, iuxta illud ps. 10. 16. *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam*; & illud Osee 9. 10. *Facti sunt abominabiles sicut ea, quæ dilexerunt*. Ergo malum non minus, quam bonum, est causa amoris.

2. Manifestatio mali afficientis aliquem, excitat sæpe amorem erga ipsum. Quod primum patet ex Philosopho lib. 2. Rhet. cap. 4. vbi ait: *Eos, qui mala sua dicunt, amamus*. Deinde ex experientia, Quia quos præterremus, atque omnino ommitteremus, si apparerent diuites, sani ac benè habentes; si conijciantur è contra egestate premi, dolere ex vulnere, aut qualitercunque malè habere, præsertim, si valde malè habeant, solamur, eiisdemque compatimur,

patitur, subuenimus, & eò magis, quòd malum maius est. Quod sine amore fieri nequaquam potest. Ergo malum cognitum æquè, ac bonum cognitum, est causa amoris, & eò magis, quòd vtrumque maius est.

3. Pulchrum, est causa amoris, idemque est quid diuersum à bono. Quorum alterum insinuat, ac supponit, alterum affirmat disertè Dion. cap. 4. de diu. nom. par. 3. ad med. dum dicit: *Non solum bonum, sed etiam pulchrum, est omnibus desiderabile, amabile, ac diligibile.* Ergo causa amoris non est tantummodo bonum.

4. Similitudo est causa amoris, non solum quoad intensionem eius, sed sæpe etiam quoad ipsum amorem simpliciter. Id, quod experientia docet manifestè, & habetur ex Eccle. 13. 19. *Omne animal diligit simile sibi. Sic & omnis homo proximum suum. Omnis caro ad similem sibi coniungitur, & omnis homo simili sui sociabitur:* & Philosophus lib. 7. mag. mor. cap. 4. *Similia mox gaudent, & homini homo iucundissimus.* Atque Seneca adhortans ad mutuam dilectionem: *Natura, inquit, nos cognatos edidit, cum ex iisdem, & in eadem gigneret. Hec nobis amorem iniecit mutuum, & sociabiles fecit.* Similitudo autem inter amabile, & amantem nullam illi adijcit rationem specialem bonitatis: tum quia similitudo est denominatio quadam extrinseca in vtrolibet similium: tum quia non magis refert ad bonitatem cuiusque similitudo cum animante, quam cum quouis alio æqualis, aut maioris bonitatis: tum denique quia similitudo cum amante nequam, est mala. Ergo non sola ratio bonitatis mouet ad amorem, sed etiam aliquid à bonitate præscindens, imò & malitiam potius superaddens sæpè, quam bonitatem.

5. Si, quod re ipsa est malum in se, repræsentetur vt bonum, amatur; & eò conuerso odio habetur, quod bonum in se, credatur esse malum, & repræsentetur vt tale. Ergo sola cognitio bonitatis est causa amoris, & non etiam ipsa bonitas cognita prout distincta à cognitione. Quæ videlicet nulla est re ipsa, nullamque propterea realem causalitatem exercere potest per se ipsam, vt distinctam à cognitione, quando hæc est falsa.

6. Sæpè contingit ea vehementer amari, quorum nulla adest cognitio. Quod enim vehementer quaeritur, vehementer amatur, nec fieri potest, vt interim odio habeatur. Multi autem vehementer quaerunt scientias, quas proinde vehementer amant, quin interim eas habeant. Atqui respectu scientiarum *idem est eas habere, & eas nosse*, vt dicit August. lib. 83. qq. 35. & consequenter est idem eas non habere, & earum cognitione carere. Amantur ergo scientiæ, quin cognoscantur. Quidni & alia?

7. Videntur perinde inuicem comparari magnus amor, & parua cognitio; atque paruus amor, & nulla cognitio. Possibilis autem est magnus amor sub exigua cognitione, multumque excedens mensuram, & perfectionem cognitionis, vt patet in amore Dei immediatè ratione sui, eoque feruentissimo in viris sanctis, dum sunt in via, dependenter à cognitione ipsius Dei anigmatica, ad mediata, quæ proinde est tenuissima, & valde obscura, ac imperfecta. Ergo possibilis similiter est amor aliquis saltem exiguus nulla præexistente cognitione boni.

8. In omnibus rebus inuenitur amor, vt tradit Dion. cap. 4. de diu. nom. par. 1. post med. Omnia enim prosequuntur, quæ sibi prosunt, eisque cohererent; atque opposita omnia oderunt, ac fugiunt, quantum possunt. Non autem omnibus rebus, vt ligno, ac lapidi, inest cognitio, vt per se patet. Ergo

cognitio non est vniuersalis causa amoris, sed solum bonum secundum se. Alioquin daretur alicubi effectus absque sua causa adæquata.

9. Aliquæ aliæ passiones, sunt causa amoris, vt patet de passione spei ex verbis August. lib. 10. de Trinit. cap. 1. *Cuius rei adipiscendæ spera quisque non gerit, aut tepide amat, aut omnino non amat, quamvis, quam pulchra sit, videat.* Idem patet de delectatione, & concupiscentiâ. De delectatione quidem ex Philosopho dicente lib. 8. Ethic. cap. 3. *Aliqui amantur propter delectationem.* De concupiscentiâ vero, quia, qui concupiscit pecunias, inde determinatur ad amandum eum, à quo illas habere potest, & sic de similibus, vt traditur fusè à Philosopho ibidem. Nulla autem passio est vniuersaliter bona, sed quælibet est sæpè mala, vt dictum est supra quaest. 3. atque vt vniuersaliter haberet bonitatem sibi deuinctam, non tamen inducit amorem, vt præcognita. Ergo neque bonum, neque cognitio boni sunt vniuersalis causa amoris.

Respondetur. Dictum est supra quaest. 6. amorem esse coaptationem passiuam naturæ sentientis propriam, respectu conuenientium ipsi. Omne autem conueniens alicui est bonum eidem, nihilque potest esse cuiquam bonum, quin sit conueniens eidem. Et rursus coaptatio, respectu boni, non potest esse peculiaris, & propria naturæ sentientis, qua sentiens est, nisi quatenus prouenit à vi sentiente, atque à sensu, & cognitione dependet. Ac demum ratio passionis saluari non potest in tali coaptatione bonitatis, & cognitionis, nisi quatenus utraque ea ratio exercet causalitatem in eandem coaptationem, ipsumque animal excitat causaliter, ac mouet ad illam concipiendam. Patet igitur bonum, quatenus cognitum vt tale, respectu cuiusque, esse causam vniuersalem, & adæquatam amoris, qua, passio est; idque non solum quoad substantiam, sed etiam quoad intensionem, & remissionem; ita vt iuxta augmentum bonitatis obiecti, & cognitionis circa illam, aut alterius ex his crescat amor necessario; & similiter decreascit proportionaliter iuxta diminutionem vtriusque, aut alterius.

Ad 1. Nullum est in rebus purum malum, vel, vt dicit August. lib. 3. de doctr. Christ. *In rebus non est malum, sed in usu peccantium.* Nullum certe malum amatur, nisi ratione bonitatis sibi adiunctæ, aut apparentis. Vnde sola ratio bonitatis, est causa amoris, etiam qui pessimus est, adeoque fertur ad pessimum obiectum. Verum ipsa malitia amoris formaliter sumpta nullam habet causam propriè talem, quia nullam habet entitatem propriè talem. Vnde obiectio falsa eatenus suppositione laborat. Videri potest circa hoc quaestio 29. de act. hum.

Ad 2. Agnitio, & manifestatio malorum, quibus quis subest, non est mala de se, sed sæpè est laudabilis, & excitat affectum commendatione, aut humilitatis, aut sinceritatis, aut confidentiæ, quæ sunt bonæ; atque in hoc sensu loquitur Philosophus. Bonitas igitur manifestationis mali, non ipsum malum, est causa amoris. Similiter bonitas proximi habitualiter, aut virtualiter, aut etiam formaliter prædilecta secundum se, mouet ad affectum compassionis, & misericordiæ, quando aduertitur indignè vexata malis. Qui affectus simul, ac indiuisim, est amor erga bonitatem proximi, & odium malorum, quibus ipse subest, ac proinde est actus intrinsecè diuersus à puro amore. Nihil autem inconuenit bonitatē aliquam mouere, data oportunitate speciali, ad aliquod genus beneuolentiæ, tametsi sublata ea opportunitate, nullum eadem bonitatis inductura fuisset beneuolentiæ affectū; ad eum modū, quo bonitas Dei sæpè inducit se sola ad actum cognitionis, præexistentibus

peccatis, quibus non præexistebat, nullam pro tunc induxisset dilectionem Dei.

Art. 1. ad 3. Pulchritudo non est extra totum genus boni, sed est specialis quædam ratio bonitatis, differtque à bonitate non pulchrà, per vim delectandi cognitione sui secundum se præcisè, seu independenter ab adiuncta insuper cognitione possessionis, aut alterius cuiusquam fructus inde ulterius percipiendi. Sunt enim quædam bona, quæ inueniuntur, siue dominos, siue non dominos, siue sperantes inde aliquid præterea, siue non sperantes promiscuè delectant, vt soni harmonici, picturæ exprimentes iustè prototypum suum, planities amæna colliculis, syluulis, vineis, hortulis, riuulis, idoneè distincta; & similia. Alia vero sunt bona, quæ à solo domino, aut à sperante inde aliquid præter inspectionem sui, delectabiliter spectantur, vt vberissimus ager, nullo alio nomine commendabilis, equus fortis, aut velox, sed inelegans, pyra, quæ ab Italis dicuntur *brutta bona*, & similia. Primum genus bonorum dicuntur pulchra, secundum non pulchra.

Art. 2. Hæret proinde nomen pulchri ex communi vsu iis solum, aut præcipuè, quæ congruunt visui, aut auditui, qui sunt sensus maximè cognoscitui. Quæ vero reliquis solum, aut potissimum sensibus congruunt, qui sunt minus cognoscitui, dicuntur bona non pulchra, seu bona absque addito pulchritudinis, vt obseruat D. Thomas quæst. 27. art. 1. ad 3. Vnde Dionysius contraponit pulchrum, non quidem bono secundum totam suam latitudinem, sed soli bono, quod caret peculiari illà habitudine bonitatis ad vim cognoscitiuam. Porro, inter purè intelligibilia istiusmodi, discrimen boni pulchri à bono non pulchro nullum credo est, sed solum paritatis, & magnæ pulchritudinis. Verum hoc est alterius instituti, cum de solis sensibilibus hic agatur directè.

Art. 1. ad 4. Omne simile est causatiuum amoris secundum totam rationem similitudinis, nec potest inducere odium, nisi quatenus adiacet sibi dissimilitudo, eaque præualet ipsi similitudini. Est autem similitudo causa amoris duplici ritu. Quia videlicet superaddit duplicem rationem peculiaris bonitatis relatiuæ in ipso simili, respectu consimilis, quarum altera est apparens, & altera realis. Primum enim vnusquisque peculiari cum intensiōe, ac vehementiā afficitur erga bona sua, & simili cum excessu odit odio abominationis mala sua agnita vt talia. Vnde fit, vt eadem qualitas, seu bonorum, seu malorum vnicuique inexistens, animaduersa deinde in alio, induat apparentiam magnæ similiter amabilitatis, ac odibilitatis, seu dignitatis, ac meriti, vt tantundem amoris, ac odij propterea illi impendatur. Quia de causa patientes, aut passi compatiuntur magis patientibus similia, magisque misereantur eorum, ac proinde magis eos eatenus amant. Eodem modo eminentes in scientiâ, aut arte militari, aut aliquâ aliâ dote naturali, vel acquisitâ specialiter plaudunt eximii similiter, magisque eisdem eatenus amant. Indidem etiam prouenit, vt maximi quique amatores, ac estimatores sui afficiantur magis ad sibi consimiles, ceteris paribus.

Art. 2. Deinde quoduis simile habet peculiaritatem eatenus vim fouendi, iuuandi, ac promouendi suum consimilem in ordine, vel ad suam conseruationem, vel ad suum aliquem effectum, seu physicum, seu intentionalem, & consequenter præeminet peculiari aliquâ reali bonitate relatiuâ, respectu eiusdè sibi consimilis. Quia de causâ similitudo, quoad qualitates actiuas est magis conciliatiua amoris mutui, & magis, quoad magis actiuas. Manifestum igitur est, similitudinem esse causam amoris, non velut aliquid

diuersum à bono, sed præcisè quatenus includit in se peculiarem rationem bonitatis relatiuæ, veræ, vel apparentis, respectu sui consimilis.

Art. 3. Verum contingit similitudinem esse occasionalitè, tum etiam causalitè coniunctam cum dissimilitudine, vt apparet in duobus mercatoribus, quorum vterlibet velit augere suas diuitias impediendo directè, vel indirectè augmentum earundem in altero. Patet enim volentem augere diuitias alicuius, & volentem impedire augmentum earundem in eodem, idque præstantes toto suo conatu, eatenus esse valde dissimiles inter se. Istud porro genus dissimilitudinis nociuæ, quoad luctum, vel plausum, & gloriam adiacet plerumque similibus in officio, vel arte. Vnde est vulgare illud obseruatum in hanc rem à Philosopho lib. 2. Rhet. cap. 4. *Figulus figulo*, nempe inuidet, corripitur, & aduersatur. Quare mutuum inter similes odium procedit ex adiuncta dissimilitudine, ac contrarietate, & nunquam ex ipsâ similitudine secundum se, & directè.

Art. 4. Imo propter coexistentem similitudinem temperatur aliquatenus, ac minuitur odium alioquin nocentis. Minus enim figulus figulum odit, quam alterius artis hominem tantumde nocentem. Facilius nimirum vnusquisque adducitur, vt subueniat egenti, ac periclitanti similis, quam dissimilis professionis vitæ, ac artis, ceteris paribus. Estque proinde inspersa aliqua amoris indulgentia odio similibus, tamen dissimilitudo mutuo nociua, eaque propter odium sæpe soleat inter eos absolute præminere. Ex his patet satis ad rationes obiectionis.

Art. 5. Cæterum, similitudinem nequaquam credo esse causam vniuersalem amoris, sicut neque dissimilitudo est vniuersalis causa odij; tamen oppositum intendisse videatur D. Thomas in dicta quæst. 27. art. 3. Sicut enim similitudo est particularis quædam ratio bonitatis respectuæ, modo explicato, nec omnem rationem bonitatis amabilis ab vnoquoque transcendit: ita est causa amoris cuiusdam particularis, nec in omnem vniuersaliter amorem influit. Certe, vt alia prætermittam exempla, Deus plus mouet ad amorem, quàm differt à nobis, quam qua conuenit nobiscum. De dissimilitudine, comparatione odij, res est quodammodo clarior. Quia alioquin oporteret ab vnaquaque rerum specie reliquas omnes species odio haberi absque vilo erga eas amore, vel certe minore, quam foret odium, quandoquidem dissimilitudo, quoad speciem, præualet similitudini, quoad genus. Qui velit, circa hoc argumentum valde delectari, adeat Caietanum in dictum art. 3. qui rem alioquin non admodum profundam miro circumducit acumine ad nutantem vsque suspensionem sui etiam ipsius. Sed quid rei insit, ac non insit toti illi molimini distinctionum, ac distinctionum, apparet sufficienter ex dictis. Obserua tantum me loquentem esse de similitudine strictè tali, nempe sumpta pro confusibilitate duorum sub eodem conceptu. Cæterum, si sumatur similitudo latè pro qualicunque conuenientiâ proportionis inter perfectiū, & perfectibile, seu physicè, seu intentionalitè; non dubium est, similitudinem esse causam vniuersalem amoris, vt patet ex dictis. Quia similitudo sic accepta amplectitur omnem rationem boni vnicuique conuenientis, atque ideo nihil differt à præassignatâ causâ vniuersali amoris, nisi quoad vocem.

Ad 5. Cognitio affirmans esse bonum, quod re ipsa est malum, veram, ac realem bonitatem, & non fictam illi attribuit. Ideo enim est falsa cognitio, quia bonitas repræsentata, ac affirmata est vera

vera in se, & realis bonitas, tametsi identitas eius pariter affirmata cum tali re determinata non detur a parte rei. Ratio autem formalis mouens ad amorem est bonitas affirmata, ac proposita voluntati, & non etiam identitas cum tali re. Cuius nimirum identitatis existimatio solum exercet vim determinandi amorem ad eandem rem, per modum mere applicationis ad illam, ita ut amor rem ipsam attingat materialiter tantum, ac identice, solamque bonitatem formaliter, & ratione sui, tanquam causam unicam, & adæquatam amandi.

Ad 6. Patet solutio ex eodem Augustino dicente lib. 10. de Trinit. cap. 2. *Quilibet studiosus, quilibet curiosus non amat incognita, etiam cum ardentissimo appetitu instat scire, quod nescit.* Quia scilicet cognoscit nihilominus per notitiam alienæ attestationis, vel alicuius effectus scientiam, quam amat, & querit, esse magnum bonum, valde perfectum hominis, magnæve delectationis, aut utilitatis. Vnde dum in alio loco dicit, in scientiis idem esse eas habere, & eas nosse, loquitur de notitia perfecta, ac immediata per intrinseca earum prædicata.

Ad 7. Si per exiguam cognitionem exprimitur, ac repræsentetur magna bonitas in obiecto, exsurgit magnus amor; nec non si è conuerso parua bonitas magnam sortiatur apparentiam in cognitione. Sic viri Sancti, tametsi tenuissimè cognoscant Deum, dum sunt in via, ardentè tamen, ac valde intensè amant. Quia, scilicet, cognoscunt nihilominus, magnam esse, ac infinitam bonitatem Dei. Sic & peccatores, exiguam admodum bonitatem rerum sensibilem magno ardore, ac intensione prosequuntur propter magnam, valdeque conspicuam apparentiam earum in sensu, & ex sensu in intellectu. Verum maximus amor tunc enimvero legitime accenditur, quando adfuit coniunctim magna bonitas, magnaue cognitio: Quod erit in patria, respectu Dei. Eadem est ratio de maxima remissione amoris ex parua bonitate coniuncta cum apparentia ipsius itidem parua, vel etiam cum magna apparentia paruitatis. Non igitur ita comparantur parua cognitio, & magnus amor sicut nulla cognitio, & paruus amor, cum sit certissimum principium vulgare Philosophi; *nihil volutum, quin præcognitum.* Sed parua cognitio exprimens formaliter magnam bonitatem comparatur cum magno amore, sicut comparatur cum eodem parua bonitas magnam habens apparentiam in cognitione. Quia nimirum bonitas, & cognitio sunt duæ causæ partiales amoris, ut dictum est, ideoque amor crescit, ac decrescit vtrilibet proportionaliter, vtrumque vero maximè.

Ad 8. Amor innatus rerum insensibilium analogicè tantum est amor, sicut risus prati virentis, & ita maris ventis agitati. Atque in hoc sensu loquitur Dionysius. Et tamen ille etiam qualiscunque amor procedit à cognitione, licet aliena authoris, ut dictum est quæst. 6. art. 2.

Ad 9. Nulla alia passio, nec collectio omnium aliarum passionum est vniuersalis causa amoris; Quia omnes aliæ passiones ex suo conceptu præsupponunt aliquem amorem, & non è conuerso, ut docetur communiter cum D. Thoma quæst. illa 27. art. 4. & apparebit magis infra quæst. 10. Hoc tamen non obstat quominus aliquæ aliæ passiones causalitate suâ aliquem alium rursus amorem inducant, quod probatur efficaciter in obiectione. Bonitatem porro physicam, & naturalem retinent aliquam passiones eiusmodi, sicut & ipse amor, etiam cum sunt pessimè moraliter, ut dictum est supra, atque per illam sufficiunt ad causalitatem assertam, respectu amoris subsequens. Verum quia causali-

tatem non exercent in genere causæ obiectiue, propterea necesse non est, ut præcognoscantur, sicut nec ipsa cognitio boni influit in amorem quatenus præcognita, sed solum quatenus proponit ipsum bonum. Demum, quia ex solo bono cognito, secundum se specificatur passio amoris, ut apparet ex dictis, propterea ipsum solum dicitur absolute causa vniuersalis amoris, licet influant in eum potentia etiam appetitiua, & nonnunquam aliæ etiam passiones. Nempe quæstio procedit formaliter de causa amoris, quoad rationem eius specificam, ac differentialem.

QVÆSTIO IX.

Vtrum inter actus anima amor sit maximè vnitius, ac inhaesius respectu amantis, & amati?

Videtur non esse. 1. Quia proprium vnionis, ac inhaesionis est, ut vnum sit in alio, & ut vtrumque fiat vnum. Hoc autem præstat magis cognitio, quam amor; Quia sentiens in actu fit sensibile in actu, & intelligens in actu fit intelligibile in actu, ut dicit Philosophus, Amans autem in actu non fit amatum in actu. Ergo cognitio est magis vnitua, quam amor.

2. Ita comparatur amor appetitus sensitiui ad actum sentiendi, sicut amor intellectualis ad actum intellectus. Actus autem intellectus est magis vnitius, quam amor intellectualis: Quia beatitudo hominis consistit in vnione cum Deo, iuxta illud Ps. 72. 28. *Mihi autem adhaerere Deo bonum est.* Eadem autem beatitudo primò, ac principaliter consistit in actu intellectus, nempe in visione Dei, & non in eius dilectione, ut dictum est quæst. 3. de act. hum. Ergo & cognitio sensitiua est magis vnitua, quam amor appetitus sensitiui.

3. Bonum, quatenus præsens alicui, atque habitum ab eodem, est illi magis vnitum, quam quatenus absens, aut præscindens ab absentia, & præsentia. Primum autem est obiectum delectationis, & gaudij; secundum vero amoris, vniuersaliter quidem quoad præcisionem, ut dictum est supra, & aliquando etiam quoad absentiam, ut patet ex illo ad Gal. 4. 20. *Vellem autem esse apud vos modò,* qui est actus amoris essentialiter erga absentes. Ergo vnio est magis propria delectationis, & gaudij, quam amoris.

4. Amor inter similes, cæteris paribus, est maior, ut apparet ex dictis quæst. præcedenti ad 4. Vnio autem ex suo conceptu est dissimilium, nempe perfectibilis, & perfectiui, quæ oportet esse inuicem dissimilia, cum nihil perfici possit per accessionem eius, quod iam præhabetur. Maximus igitur amor est minimè vnitius.

5. Amor non est vnitius, neque propriè quoad sentiam, neque appropriatiuè quoad similitudinem; Non quidem quoad essentiam: Quia homo homini est vel maxime amabilis, & tamen non est vnibilis quoad essentiam, atque plura alia amamus non vnita, imò nec vnibilia nobis entitatiuè, ac essentialiter, sed neque quoad similitudinem: Quia similitudo est causa potius, quam effectus amoris, ut dictum est in illa ipsa responsione ad 4. Nullum igitur genus vnionis est proprium amoris.

6. Vnio essentialiter est coniunctio mutua vtriuslibet extremi cum altero, Amor autem non est mutuus ex suo conceptu: Quia contingit amari inimicos, & odientes, iuxta illud Christi Domini apud Matt. 5. 44. *Diligite inimicos vestros.* Imò nullus